

ГУБКО Віталій Ігоревич, викладач кафедри менеджменту,
Міжнародний університет бізнесу і права

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЮ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Губко В. І. Організаційно-економічний механізм управління фінансово-економічною результативністю аграрного підприємства.

Вступ. Організаційно-економічний механізм управління фінансово-економічною результативністю аграрного підприємства у широкому сенсі є організаційною формою взаємодії учасників агропродовольчого ринку, підрозділів підприємств, що також охоплює управлінські та економічні методи й інструментарій організації такої взаємодії. У вузькому сенсі, організаційно-економічний механізм управління фінансово-економічною результативністю аграрного підприємства є комплексом організаційно-економічних заходів щодо підвищення результатів аграрного виробництва. Це передбачає наявність взаємопов'язаних організаційно-управлінських, адміністративних, економічних та інших заходів.

Метою статті є розробка методології системного дослідження організаційно-економічного механізму управління фінансово-економічною результативністю аграрного підприємства.

Результати. При оцінці управління фінансово-економічними результатами аграрного підприємства ключовою категорією є додана вартість, темпи її зростання у часові періоди, які прийняті для аналізу й оцінки фінансово-економічної результативності. Однак, додана вартість зумовлюється не лише фінансово-економічною результативністю діяльності підприємства, але й структурою та вартістю його капіталу.

Висновки. Організаційно-економічний механізм управління результативністю аграрного підприємства охоплює методи управління, які дають змогу підвищити його ефективність шляхом підготовки й обґрунтування якісних й своєчасних управлінських рішень. До складу цих методів входять: адміністративні, економічні, організаційно-управлінські, ринкові, соціально-психологічні. Запропонована підсистема управлінського обліку на аграрному підприємстві у системі організаційно-економічного механізму управління його фінансово-економічними результатами забезпечує інформаційний базис розробки, обґрунтування й прийняття дієвих управлінських рішень, націлених на отримання максимального прибутку.

Ключові слова: критерії, показники, концепція, фінансово-економічна результативність, безпека, аграрне виробництво.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Організаційно-економічний механізм управління фінансово-економічною результативністю аграрного підприємства у широкому сенсі є організаційною формою взаємодії учасників агропродовольчого ринку, підрозділів підприємств, що також охоплює управлінські та економічні методи й інструментарій організації такої взаємодії. У вузькому сенсі, організаційно-економічний механізм управління фінансово-економічною результативністю аграрного підприємства є комплексом організаційно-економічних заходів щодо підвищення результатів аграрного виробництва. Це передбачає наявність взаємопов'язаних організаційно-управлінських, адміністративних, економічних та інших заходів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання аналізу фінансових результатів на різних рівнях та за різними напрямками розглянуті в роботах І. В. Охріменка. В роботах Л. С. Гангал надано моделювання результативних показників діяльності аграрних підприємств різних організаційно-правових форм. О. Є. Пономаренко розглядає результативність фінансово-економічних меха-

нізмів підтримки аграрного сектору. Взаємозв'язок фінансової політики та результативності і стратегічного розвитку суб'єктів аграрного бізнесу надано в роботах Л. А. Костирко, Т. В. Соломатіна, Т. Д. Косова, І. О. Стеблянка, І. О. Діхтярь, О. О. Лемішко. Незважаючи на існуючі наукові доробки, питання розробки методології системного дослідження організаційно-економічного механізму управління фінансово-економічною результативністю аграрного підприємства вимагає подальшого розвитку та вдосконалення.

Формулювання цілей статті. Метою роботи є розробка методології системного дослідження організаційно-економічного механізму управління фінансово-економічною результативністю аграрного підприємства.

Для досягнення визначеної мети та відповідно до логіки наукового дослідження було поставлено завдання: обґрунтувати концептуальну модель організаційно-економічного механізму управління фінансово-економічною результативністю аграрного підприємства; дослідити зовнішні й внутрішні фактори фінансово-економічної результативності аграрного підприємства; запропонувати модель системи управління

фінансово-економічними результатами аграрного підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Концептуальна модель формування організаційно-економічного механізму управління результатами аграрного підприємства та вибір конкретних інструментів зумовлюється встановленими стратегічними цілями його розвитку, специфікою господарського сектора та виду діяльності, а також регіональними особливостями (рис. 1).

Формування організаційно-економічного механізму управління фінансово-економічною результативністю аграрного

виробництва ґрунтується на таких принципах: цілеспрямованість; комплексність, системність та ієрархічність; взаємодія та узгодженість дій; оперативність та своєчасність; систематичність; автономність; стратегічна орієнтованість; оптимальність; визначеність та стабільність; розподіл, спеціалізація й концентрація дій; гнучкість й адаптивність, замкненість управлінського циклу.

Передумови й чинники фінансово-економічної результативності аграрного підприємства мають першочергове значення для роботи описаного організаційно-економічного механізму [1, 2].

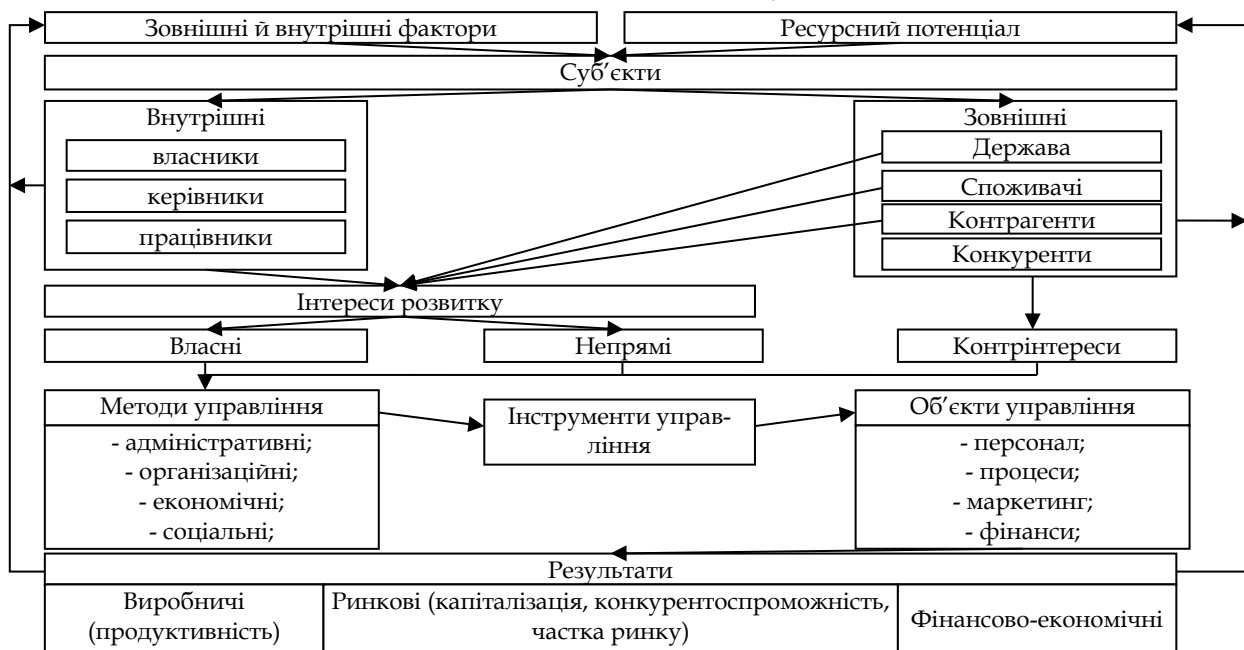

Рис. 1. Концептуальна модель організаційно-економічного механізму управління фінансово-економічною результативністю аграрного підприємства

Ідентифікація, вимірювання й облік факторів дає змогу покращити систему управління результативністю, оскільки вони є основою формування організаційно-економічного механізму управління результатами.

Основні фактори зовнішнього та внутрішнього середовища, які визначають поточні й перспективні значення фінансово-економічної результативності діяльності аграрного підприємства наведені на рис. 2.

Рис. 2. Зовнішні й внутрішні фактори фінансово-економічної результативності аграрного підприємства

При визначенні суб'єктів управління результатами аграрного підприємства слід виділити дві їх групи – зовнішні та внутрішні, які характеризуються різним рівнем

управлінського впливу на керований об'єкт та володіють різними за змістом та характером інтересами управління фінансово-економічною результативністю.

Інноваційні технології інтеграційної та комерційної взаємодії суб'єктів аграрного ринку

До першої групи суб'єктів управління слід віднести власників аграрного підприємства, його керівників та персонал. При створенні організаційно-економічного механізму управління результатами цих суб'єктів доцільно поєднати у єдину групу, яка об'єднана інтересами розвитку бізнесу. Це все внутрішні суб'єкти, вони беруть участь у розділі доходів від діяльності підприємства й зацікавлені у покращенні його фінансово-економічних результатів. Їх інтереси є найбільш інтегрованими.

Зовнішні учасники різняться інтересами, так, держава, споживачі й контрагенти непрямо зацікавлені у розвитку підприємства, а конкуренти – мають контринтереси – стагнація або занепад підприємства [3, 4].

До складу організаційно-економічного механізму управління результативністю аграрного підприємства слід віднести методи управління, які дають змогу підвищити його ефективність шляхом підготовки й обґрунтування якісних і своєчасних управлінських рішень. До складу цих методів слід, зокрема, віднести такі: адміністративні, економічні, організаційно-управлінські, ринкові, соціально-психологічні.

Організаційно-економічний механізм управління фінансово-економічними результатами аграрного підприємства охоплює об'єкт та суб'єкт управління, результати й комплекс методичних підходів і конкретних інструментів, що дають змогу підвищити фінансово-економічну результативність його функціонування.

У процесі формування такого механізму важливим завданням є моделювання організаційно-економічних та управлінських процесів, а також процесу прийняття керівних рішень у сфері управління результатами аграрного підприємства. Ця модель з огляду на систему управління результатами аграрного підприємства є послідовністю конкретних дій, націлених на позитивну зміну, тобто підвищення фінансово-економічної результативності аграрного підприємства (рис. 3).

Результативність аграрного підприємства слід розглядати у тісному взаємозв'язку зі стратегією його розвитку, довго- й короткостроковими цілями й завданнями, що поставлені перед підприємством. Отже, необхідним є визначення методів аналізу й оцінювання фінансово-економічної результативності аграрного підприємства відповідно до типу обраної стратегії.

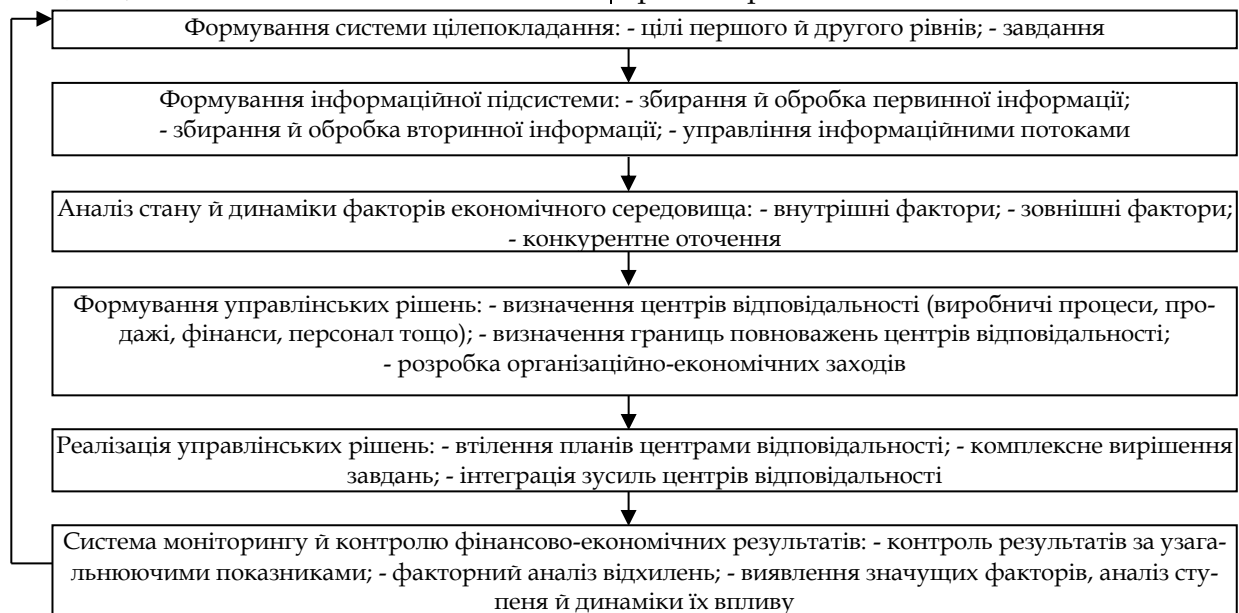

Рис. 3. Модель системи управління фінансово-економічними результатами аграрного підприємства

Виходячи з довгострокових стратегічних цілей, будь-яке аграрне підприємство повинно розвиватися в інтересах своїх власників, воно повинно ставити собі за мету довгостроковий ріст капіталізації, тобто якісне підвищення вартості свого бізнесу. При цьому результативність діяльності підприємства слід розцінювати як чинник створення

доданої вартості аграрного підприємства.

Для отримання релевантного об'єктивного результату вимірювання фінансово-економічної результативності діяльності аграрного підприємства за якимось напрямом діяльності слід виключити з результату фактори, що не стосуються цього напрямку, наприклад, для визначення результативності

виробничої діяльності слід виключити додану вартість, отриману від невиробничих напрямів діяльності, а також вартість капіталу, який був спрямований на ці цілі.

До складу організаційно-економічного механізму управління фінансово-економічними результатами аграрного підприємства слід ввести комплексну систему управлінського обліку й аналізу. Ця система повинна давати змогу забезпечувати керованість обліково-аналітичних процесів, забезпечувати достовірність та якість результатів оцінки протягом інформаційно-аналітичного циклу, а також забезпечувати потреби всіх керівників і працівників підприємства необхідною інформацією.

Система управлінського обліку повинна надавати керівникам всіх рівнів інформацію згідно з їх потребами й вимогами. Вона має стати інформаційним базисом системи управління фінансово-економічними результатами підприємства, а також дієвим засобом стратегічного планування й прогнозування функціонування аграрного підприємства. Наявність у організаційно-економічному механізмі такої системи дасть змогу керівникам вищих рівнів управління визначити оптимальний рівень витрат та раціональні пропорції між рівнями умовно-постійних й умовно-змінних витрат, ціною продукції та обсягом її реалізації на ринку, подолати вплив ризику та факторів невизначеності, максимізувати фінансово-економічні результати підприємства.

Підсистема управлінського обліку фінансово-економічних результатів є важливим інструментом та засобом управління ресурсами підприємства, що дає змогу забезпечити якість й швидкість обґрунтування й прийняття управлінських рішень, підвищити прибуток від виробничо-господарської діяльності й подолати ризики й нівелювати вплив невизначеності на хід діяльності підприємства [5, 6].

Створення автономної підсистеми управлінського обліку фінансово-економічних результатів на аграрному підприємстві вимагає виокремлення та деталізацію рахунків управлінського обліку у спеціальному рахунковому плані. Такий детальний аналіз дасть змогу нагромадити статистичні дані для аналізу й оцінки кожного напрямку й виду витрат, які визначають виникнення й зумовлюють розмір прибутку. Ця інформація є необхідною для прийняття дієвих керівних рішень.

Для своєчасної ідентифікації факторів

скорочення/збільшення витрат, росту/зменшення доходів, визначення відповідальних за несприятливі відхилення потрібні детальні звіти за кожним напрямом, джерелом та видом витрат, які формують уявлення про фактичний рівень витрат, про можливі відхилення фактичного рівня витрат від планового.

Висновки. Формування організаційно-економічного механізму управління фінансово-економічною результативністю аграрного виробництва ґрунтується на таких принципах: цілеспрямованість; комплексність, системність та ієрархічність; взаємодія та узгодженість дій; оперативність та своєчасність; систематичність; автономність; стратегічна орієнтованість; оптимальність; визначеність та стабільність; розподіл, спеціалізація й концентрація дій; гнучкість та адаптивність, замкненість управлінського циклу.

До складу організаційно-економічного механізму управління результативністю аграрного підприємства слід включити методи управління, які дають змогу підвищити його ефективність шляхом підготовки й обґрунтування якісних і своєчасних управлінських рішень. До складу цих методів слід, зокрема, віднести такі: адміністративні, економічні, організаційно-управлінські, ринкові, соціально-психологічні.

Результативність аграрного підприємства слід розглядати у тісному взаємозв'язку зі стратегією його розвитку, довго- й короткостроковими цілями й завданнями, що поставлені перед підприємством. Отже, необхідним є визначення методів аналізу й оцінювання фінансово-економічної результативності аграрного підприємства відповідно до типу обраної стратегії.

При оцінці управління фінансово-економічними результатами аграрного підприємства ключовою категорією є додана вартість, темпи її зростання у часові періоди, які прийняті для аналізу й оцінки фінансово-економічної результативності. Втім, додана вартість зумовлюється не лише фінансово-економічною результативністю діяльності підприємства, але й структурою та вартістю його капіталу.

Запропонована підсистема управлінського обліку на аграрному підприємстві у системі організаційно-економічного механізму управління його фінансово-економічними результатами забезпечує інформаційний базис розробки, обґрунтування й прийняття дієвих управлінських рішень, націлених на отримання максимального прибутку.

Література.

1. Мудрак Р.П., Лагодієнко В.В., Лагодієнко Н.В. Вплив сукупних витрат на обсяги національного виробництва. *Економічний часопис* – XXI. 2018. №172 (7-8), С. 44-50.
2. Пушак Я.Я., Лагодієнко В.В. Соціальна відповідальність підприємств харчової промисловості як основа інноваційного розвитку сучасної економіки. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2018. № 3. С. 27-36.
3. Skupskyi R.M., Melnychuk L.S., Shcherbata M.Y. Methodological aspects of labor potential use and regional demographic problems: *Scientific bulletin of Polissia*. Chernihiv: ChNUT, 2017. № 1 (9). P. 103-109.
4. Лагодієнко В.В., Лагодієнко Н.В. Моделювання оцінки інноваційної спроможності промислових підприємств. *Збірник наукових праць «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики»*. 2019. №1 (28). С. 280-289.
5. Mudrak R., Nyzhnyk I., Lagodiienko V., Lagodiienko N. Impact of Seasonal Production on the Dynamics of Prices for Meat and Dairy Products in Ukraine. *TEM Journal*. Volume 8. Issue 4. pp. 1159-1168.
6. Ужва А. М. Комплексна діагностика економічної складової сталого розвитку сільськогосподарських підприємств у конкурентному середовищі. *Економічний аналіз*. 2017. Том 27. № 3. С. 228–235.

References.

1. *Mudrak, R.P., Lagodiienko, V.V., Lagodiienko, N.V.* (2018). «The impact of total costs on national production». *Economic Annals-XXI*. №172 (7-8), pp. 44-50.
2. *Pushak, Y.Y., Lagodiienko, V.V.* (2018). «Social responsibility of food industry enterprises as a basis for innovative development of modern economy». *Actual problems of innovative economy*. № 3, pp. 27–36.
3. *Skupskyi, R.M., Melnychuk, L.S., Shcherbata, M.Y.* (2017). «Methodological aspects of labor potential use and regional demographic problems». *Scientific bulletin of Polissia*. Chernihiv: ChNUT, № 1 (9), pp. 103-109.
4. *Lagodiienko, V.V., Dovgal, O.V.* (2018). «Theoretical and methodological approaches to the study of rural areas». *Economics and finance*. № 13, pp. 50–61.
5. *Mudrak, R., Nyzhnyk, I., Lagodiienko, V., Lagodiienko, N.* (2019). Impact of Seasonal Production on the Dynamics of Prices for Meat and Dairy Products in Ukraine. *TEM Journal*. Volume 8, Issue 4, Pages 1159-1168. DOI: 10.18421/TEM84-08.
6. *Uzhva, A. M.* (2017). «Comprehensive diagnostics of the economic component of sustainable development of agricultural enterprises in a competitive environment». *Ekonomichnyi analiz*. Vol. 27. № 3, pp. 228–235.

Abstract.

Gubko V. Organizational and economic mechanism of financial and economic efficiency management at agricultural enterprise.

Introduction. Organizational and economic mechanism for managing the financial and economic performance of the agricultural enterprise in general is the organizational form of interaction between agri-food market participants, business units, as well as management and economic methods and tools for organizing such interaction. In particular, the organizational and economic mechanism for managing the financial and economic performance of the agricultural enterprise is a set of organizational and economic measures to improve the results of agricultural production. This implies the presence of interrelated organizational, managerial, administrative, economic and other measures.

The purpose of this article is development of a methodology for a systematic study of the organizational and economic mechanism for managing the financial and economic performance of an agricultural enterprise.

Results. When evaluating and managing the financial and economic results of the agricultural enterprise, the key category is value added, the rate of its growth in certain periods, which are adopted for the analysis and evaluation of financial and economic performance. However, value added is determined not only by the financial and economic performance of the enterprise, but also the structure and cost of its capital.

Conclusions. The organizational and economic mechanism of performance management of the agricultural enterprise should include management methods that allow increasing its efficiency by preparing and justifying quality and timely management decisions. These methods should include, in particular, the following ones: administrative, economic, organizational and managerial, market, social and psychological. The proposed subsystem of management accounting at the agricultural enterprise in the system of organizational and economic mechanism of management of its financial and economic results provides the information basis of development, substantiation and acceptance of the effective administrative decisions directed on reception of the maximum profit.

Keywords: criteria, indicators, concept, financial and economic performance, security, agricultural production.

Стаття надійшла до редакції 11.04.2020 р.

Бібліографічний опис статті:

Губко В. І. Організаційно-економічний механізм управління фінансово-економічною результативністю аграрного підприємства. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2020. № 2. С. 62-66.

Gubko V. Organizational and economic mechanism of financial and economic efficiency management at agricultural enterprise. *Actual problems of innovative economy*. 2020. No. 2, pp. 62-66.
